

– средствами и методами воспитания прикладных физических и психических качеств, необходимых для успешного и эффективного выполнения определенных трудовых действий.

Воспитанная спортивной деятельностью привычка соблюдать установленные нормы и правила поведения (чувство коллективизма, выдержка, уважение к соперникам, трудолюбие, самодисциплина) переносится в повседневную жизнь, в профессиональную деятельность. Сознательное преодоление трудностей в процессе регулярных занятий физической культурой и спортом, борьба с нарастающим утомлением, ощущениями боли и страха воспитывают волю, самодисциплину, уверенность в себе.

Исследования показали, что комплексная работа по внедрению прикладной физической культуры в вузе способствует эффективному развитию патриотического сознания у студентов.

Методически грамотно составленные занятия ПФП совершенствуют такие профессионально ценные морально-психические качества личности, как инициативность и настойчивость в достижении поставленных целей, уверенность в себе и осмотрительность, смелость и решительность, самообладание и выдержку при любых ситуациях.

Выводы. 1. В результате проведенного исследования было разработано содержание прикладной физической культуры в патриотическом воспитании молодежи для студентов вузов.

2. Каждый из перечисленных разделов прикладной физической культуры в патриотическом воспитании студентов имеет свою цель, задачи и содержание.

3. Квалификационная характеристика выпускника должна включать в себя профессиональные знания, умения и навыки, уровня физической подготовленности по получаемой специальности.

4. Главными факторами, определяющими и лимитирующими профессионально-прикладную работоспособность, являются физические, психические и функциональные резервы организма.

5. Одним из важнейших условий действенности патриотического воспитания, ориентированного на формирование у каждого студента положительных мотивов к военной службе и достойного выполнения воинского долга, является предоставление студентам возможностей для реализации их важнейших потребностей, интересов с учетом сил и средств, которыми располагает для этого общество.

6. Предложенная система спортивно-патриотического воспитания студентов позволяет в изменившемся мире и украинском обществе решать проблемы воспитания студенческой молодежи.

Перспектива дальнейших исследований. Дальнейшие исследования связаны с анализом и разработкой программы патриотического воспитания с использованием прикладной физической культуры для учеников старших классов (15-17лет).

Литература

1. Davidenko D.N., Pasichnisenko V.A. *Physica educatio missio educationis propria Moderni // studiorum superiorum partium problemata physica educatio studiosae iuventutis institutionem sanum vivendi: scientificam Republican-materias practicas colloquium 2 aprilis 2003 - Mn. MITSO, 2003.* - 72p.

2. Chuprov L.V. *Piae iuventutis educatio in context humanae salutis statum / Ars Priorities Number 2. 2011.*

3. Pashkovich I.A. *Piae educationem: in opera, consilio, Summaria lectionum, lectiones /Avt.-sost progressionem. I.A. Pashkovich. - Volgograd: Magister, 2006–209p.*

4. Burnaev Z.R. *Amet, melius de futuro physica disciplina doctores, universitatis civili / Z.R. Burnaev, Militaris peritus in hac. - Shekarashy. Almaty KNB 2004, №2 (11). - S.63-65. 2006.*

5. Efimov N.N. *Paedagogicae et disciplina militari bases in University de elit. Textbook. / N.N. Efimov, S.V. Cherneev, V.G. Grigor'yants, VULGATE Gupta. - M. 1986. - 312p.*

6. Zuev S. *De praeparatione, physica ratio generalis iuvenes militares dilectum abnuerent prae senectute. Author: ... Cand. ped. Sciences: 13.00.04. - M. 1981. - 23p.*

7. Vydrin V.M. *Physica educatio Theoria (rationem culturalem) Proc. mensuram. / V.M. Vydrin - L. GDOIFK eos. PF Lesgafita, 1988 - 45.*

Без'язичний Б.І., Худякова В.Б.

Харківська державна академія фізичної культури

Городиський М.І.

Харківський національний університет внутрішніх справ

Гіль Ю.Б.

Харківський національний університет

будівництва та архітектури

ПІЗНАВАЛЬНА САМОСТІЙНІСТЬ, ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

У даній статті розглядається проблема організації самостійної пізнавальної роботи студентів у сучасних умовах. Розкривається зміст поняття «пізнавальна самостійність» з позиції різних авторів. В статті описується мотиваційний, змістовно-операційний і вольовий компоненти самостійної пізнавальної діяльності, а також надаються основні етапи виконання учбового завдання. Авторами виявлено ряд факторів і проблем, що суттєво впливають на якість самостійної роботи студентів у ВНЗ, визначено роль деканату, кафедри та самого студента в системі індивідуалізованого навчання. На підставі проведеного аналізу сучасних уявлень про особливості та зміст пізнавальної самостійної діяльності студентів

авторами сформульовано основні методологічні положення, на базі яких будується ефективна система управління пізнавальною діяльністю.

Ключові слова: пізнавальна самостійність, система управління, індивідуалізоване навчання, компонент, етап, студент.

Безъязычный Б. И., Худякова В. Б., Городыский Н. И., Гиль Ю. Б. Познавательная самостоятельность, как основа функционирования индивидуализированной системы обучения студентов. В данной статье рассматривается проблема организации самостоятельной познавательной работы студентов в современных условиях. Раскрывается содержание понятия «познавательная самостоятельность» с позиции различных авторов. В статье описываются мотивационный, содержательно-операционный и волевой компоненты самостоятельной познавательной деятельности, а также приводятся основные этапы выполнения учебного задания. Авторами выявлен ряд факторов и проблем, оказывающих существенное влияние на качество самостоятельной работы студентов в вузе, определена роль деканата, кафедры и самого студента в системе индивидуализированного обучения. На основе проведенного анализа современных представлений об особенностях и содержании познавательной самостоятельной деятельности студентов авторами сформулированы основные методологические положения, на базе которых строится эффективная система управления познавательной деятельностью.

Ключевые слова: познавательная самостоятельность, система управления, индивидуализированное обучение, компонент, этап, студент.

B. I. Bezzyachnyy, V. B. Khudyakova, N. I. Gorodyskiy, Y. B. Ghil. Cognitive independence, as a basis of functioning of the individualized departmental teaching of students. In this article the problem of self-organization of cognitive work of students in modern conditions. The content of «cognitive independence» of the concept from the perspective of different authors. This article describes the motivation, content-op and volitional components of independent cognitive activity, and are milestones of the training task. The authors identified a number of factors and issues that have a significant impact on the quality of independent work of students in high school, it defines the role of the dean's office, the department and the student in the individualized learning system. Based on the analysis of modern ideas about the features and content of cognitive self-activity of students the authors formulated the basic methodological principles, based on which to build effective cognitive performance management system. Use of interaction «Dean's Office - Department – Student» in the individualized teaching students led to greatly intensify independent cognitive activity, both for classroom and in extracurricular educational work and generally improve the quality of training of future teachers.

Keywords: cognitive independence, control system, individualized teaching, step, student.

Постановка проблеми. Вирішальною особливістю вузівського навчання є те, що основною формою оволодіння знаннями виступає пізнавальна самостійність студентів, без правильної організації якої ніяка система освіти не може бути ефективною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні автори у зміст поняття «пізнавальна самостійність» вкладають різне значення. Одні розглядають пізнавальну самостійність як «інтелектуальну здатність учня та його уміння, що дозволяє йому самостійно вчитися» (І.І. Махмутов), другі – сутність пізнавальної самостійності бачать в готовності, тобто здатності і прагненні школярів своїми силами просуватися в оволодінні знаннями (Н.О. Половнікова); треті – визначають поняття пізнавальної самостійності як властивість особистості, яка виявляється у відношенні своїми силами оволодіти знаннями і способами діяльності (Т.І. Шамова, Є.Б. Ястребова).

Найбільш оригінальною є точка зору на зміст пізнавальної самостійності студентів Г.М. Кулагіної [5], яка включає в неї потребу і уміння здійснювати діяльність з проведенням її корекції. При цьому вона вважає, що зведення пізнавальної самостійності майбутнього вчителя лише до оволодіння професійними уміннями представляється неправомірним, оскільки вельми звукує зміст цього поняття.

На наш погляд, найточнішим є трактування даного поняття А.Є. Абилкасимової, яка розглядає пізнавальну самостійність, як багатоаспектну особову освіту, що характеризується проявом саморегуляції пізнавальної діяльності та є результатом: емоційного, пізнавального і вольового процесів; синтезом пізнавального мотиву і способів самостійної поведінки; стійким відношенням до пізнання [1].

Формулювання цілей роботи. *Мета дослідження:* виявити основні методологічні положення, на базі яких і будується ефективна індивідуалізована система управління пізнавальною діяльністю студентів.

Методи дослідження: аналіз педагогічної, соціологічної літератури, різні види анкетування та опитування, аналіз документів.

Виклад основного матеріалу дослідження. До складу пізнавальної самостійності включаються три основні компоненти: мотиваційний, змістовно-операційний і вольовий.

Мотиваційний компонент характеризується навчанням до діяльності, яке виникає на основі усвідомлення суперечності між пізнавальною потребою і важливістю її задоволення своїми силами.

Є.Б. Ястребова відзначає у своєму дослідженні [13], що спрямованість на предмет учбової діяльності значною мірою відображає специфіку учбово-пізнавальної діяльності студентів, в процесі якої відбувається розвиток його пізнавальної самостійності.

Вищий рівень (мотив самоосвіти) реально може бути сформований лише в умовах ВНЗ, де стимулюється прагнення до самостійного оволодіння знаннями [14].

Важливу групу складають мотиви, які лежать зовні учбової діяльності і визначаються конкретною ситуацією (прагнення

уникнути неприємностей з деканом, конфлікт із викладачем, неможливість виконати завдання на рівні вимог тощо).

Змістовно-операційний компонент пізнавальної самостійності студентів включає систему провідних знань і способів учбово-пізнавальної діяльності, які визначають уміння самостійно опанувати новими знаннями і способами діяльності. Для визначення специфіки даного компоненту слід виявити особливості системи знань студентів вузу і способів їх учбово-пізнавальної діяльності. С.І. Архангельський вважає, що в зміст вищої освіти повинні входити три компоненти: перший – визначає існуючий стан науки; другий – новий зміст науки і техніки, що розвивається; третій – відображає розвиток науки і техніки, що передбачається [2]. Перший компонент містить те, що сформовано наукою і прийнято практикою. Він складає, в першу чергу, зміст фундаментальних наук, що вивчаються на перших курсах. На старших курсах зростає роль другого і, в деякій мірі, третього компонентів. Систему провідних знань студента можна визначити, як сукупність фундаментальних теоретичних знань і умінь та їх практичного використання в умовах професійної діяльності.

На основі системи провідних знань студента відбувається формування операційної сторони пізнавальної самостійності, яка включає наступні функціональні елементи: виконання (вибір адекватних засобів і методів, направлених на виконання завдань, програм); самоконтроль і контроль знань (оперативний, рубіжний, підсумковий), періодичність його проведення і форми контролю (опитування, бесіда, перевірка завдань, оцінка, атестація, залік, іспит та ін.); корекція (внесення необхідних змін в дії студентів), яка здійснюється або самим студентом, або за допомогою викладача (під контролем або за заданою контролюючою програмою). При цьому формуються три групи умінь: інтелектуальні, учбової праці і спеціальні (наочні) уміння. За Т.М. Шамою [11], певний рівень володіння цими уміннями повинен забезпечувати самостійне просування в пізнанні. Безумовно, ведучими є інтелектуальні уміння, що забезпечують придбання і обробку інформації. Рівень їх сформованості має велике значення для розвитку пізнавальної самостійності в цілому.

Ю.К. Бабанський в групу учбово-інтелектуальних умінь включає уміння мотивувати свою діяльність, уважно сприймати інформацію, раціонально запам'ятовувати, логічно осмислювати учбовий матеріал, виділяючи в ньому головне, вирішувати проблемні пізнавальні задачі, самостійно виконувати вправи, здійснювати самоконтроль [3].

Уміння здійснювати самоконтроль можна умовно розділити на дві частини: це уміння контролювати хід пізнавальної діяльності і його результати. Перше – припускає уміння стежити за ходом роботи, тобто співвідноситися з поставленим планом, виявляти причини відставання або невиконання і вносити потрібні корективи. Друге – припускає уміння використовувати адекватні форми перевірки результатів пізнавальної діяльності.

Спеціальні (наочні) уміння формуються на заняттях з окремих дисциплін. Їх сукупність забезпечує самостійне оволодіння специфічною областю знань і способів діяльності. Вони у меншій мірі здібні до перенесення, ніж загальні учбові уміння, хоча певною мірою застосовуються в суміжних областях знань.

Таким чином, операційна сторона пізнавальної самостійності студентів відрізняється іншим якісним рівнем (великою глибиною, здібністю до перенесення і стійкістю вхідних в неї способів учбово-пізнавальної діяльності), що пов'язане з більш високим рівнем розвитку інтелекту і специфічної учбово-пізнавальної діяльності студента.

Вольовий компонент, в основі якого лежить готовність до здійснення вольового зусилля по подоланню пізнавального утруднення і її реалізація в діяльності, є невід'ємною частиною пізнавальної самостійності. Як указує В.І. Селіванов, «...уміння долати труднощі виконання – основний критерій для оцінки вольового розвитку особистості» [10, с.23].

Наявність волі нерозривно пов'язана з наявністю значущих, важливих для особистості цілей і задач. Цільове вилягання (одна з форм вольової поведінки людини) має важливе значення для реалізації вольових зусиль особистості. Постановка і прийняття мети – це той етап, який визначає подальші вольові зусилля особистості по досягненню мети.

На думку І.Я. Лернера [6], пізнавальна самостійність є інтегральною властивістю особистості і володіє системними якостями, які структурно зв'язані між собою і кожний з них виконує свою певну функцію: мотиваційний компонент спонукає до учбово-пізнавальної діяльності, змістовно-операційний – створює базу для її здійснення, вольовий – забезпечує її завершення. Кожний компонент, функціонуючи, забезпечує певний етап цілісної учбово-пізнавальної дії.

У дослідженні педагогічного процесу важливо не тільки визначитися з поняттям певної діяльності, виявити його структуру і функції, але і вказати шляхи його вдосконалення.

Якнайповніші рішення даного питання даються в докторській дисертації А.Є. Абилкасимової [1], яка вважає, що формування пізнавальної самостійності вимагає посилення розвиваючої функції навчання, включення студента в учбово-пізнавальний процес, зближення науково-дослідної і наочно-практичної діяльності. Сказане в більшій мірі змінює звичний статус лекційних і практичних занять. Вони повинні носити проблемний характер і стимулювати творчу самостійність студентів. Та й сам процес навчання у вищій школі повинен розвиватися за іншою схемою, відмінною від традиційної, де аудиторна самостійна робота здійснюється на практичних і лабораторних заняттях, а позааудиторна – при написанні курсових, дипломних робіт, а також при виконанні спеціальних завдань.

Загальновідомо: знання, уміння і навички не можна передавати від однієї людини іншій так, як передаються матеріальні об'єкти. Кожен опановує ними шляхом самостійної пізнавальної праці, яка підкоряється суворим законам, що визначають послідовність пізнавальних актів: знайомство, сприйняття, переробка, усвідомлення, оволодіння новими знаннями до такого рівня, який дозволяє застосовувати його в учбовій або професійній діяльності. Порушення цієї послідовності приводить до зниження якості знань і збільшенню часу, необхідного для оволодіння ними на заданому рівні [12].

Основним елементом самостійної пізнавальної діяльності є учбове завдання, виконання якого здійснюється в три етапи: підготовчому основному і завершальному.

Підготовчий етап включає теоретичну, практичну і психологічну готовність студентів (наявність цільової установки, мотивів виконання завдання, необхідних знань, умінь і ін.) до виконання завдання, а також організаційно-методичне та матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи. В основному етапі здійснюється безпосереднє виконання завдання з використанням умінь, навичок самостійної роботи, емоційно-вольових проявів, пізнавальних процесів і ін. Задача завершального етапу – оцінка якості виконання завдання за допомогою самоконтролю, взаємоконтролю, контролю викладачів.

Без раціонального планування самостійної роботи, її матеріального забезпечення, чіткої організації, ефективної взаємодії аудиторної і позааудиторної роботи, підняти якість навчання студентів сьогодні неможливо. Проте центральною проблемою тут є організаційне забезпечення самостійної роботи студентів, яка повинна здійснюватися в трьох рівнях: деканат → кафедра → студент.

У той же час, проведене нами дослідження, показало, що в даному ланцюзі в основному спрацьовує ланка «деканат → кафедра», де розробляються учбові завдання для самостійного опрацювання. Значно складніше добитися його виконання студентом. Часто учбові завдання навіть не роздаються студентам, а в кращому разі вивішуються на дошці оголошень. Не завжди студенти забезпечуються і необхідною кількістю навчальної літератури, терміни контрольних заходів часто порушуються деканатом, або самими ж викладачами тощо.

Відсутність на руках у студентів документів, що інформують про планування самостійної роботи за часом і що відображають результати контролю, принижує відповідальність студентів і породжує їх низьку вимогливість до себе, не стимулює фундаментального освоєння знань і професійних навичок.

На наш погляд, головною причиною слабкої постановки самостійної пізнавальної діяльності студентів є не тільки те, що вона погано регламентується, організовується і виконується, але і у багатьох випадках пущена на самоплив. Керівництво самостійною роботою студентів дуже часто виглядає практично пасивним і не зачіпає глибинних основ організації самостійної учбово-пізнавальної діяльності. Дати літературу для самостійного вивчення, визначити перелік контрольних питань за матеріалом, що вивчається, організувати консультації викладачів і це мабуть все, що можуть запропонувати кафедри.

Проте всі ці прийоми розраховані на ідеального студента, що проявляє високий ентузіазм в навчанні, має звичку до усидливої самостійної роботи і вміє правильно її організувати. Але таких студентів не так вже багато. Більшість же з них потребує допомоги і в постійному контролі за ходом позааудиторної роботи та в її стимулюванні.

Є різні рекомендації щодо часу, який повинні присвячувати студенти позааудиторній самостійній роботі для того, щоб успішно вчитися у вузі. Одні дослідники [9] вважають, що він повинен складати 3-4 години на день, інші – збільшують цей час до 4-5 годин [12].

Проведене нами дослідження показало, що далеко не всі студенти займаються в повну міру. Так, кращі з них (9,7% опитаних) дійсно працюють по чотири і більше годин на день. Набагато більше таких студентів (24,5%), чия самостійна робота обмежується мінімальною підготовкою до семінарських, практичних занять і зводиться до збіглого перегляду конспектів лекцій або підручників протягом 1-2 годин. Третина опитаних студентів (33,9%) або не працюють зовсім, або витрачають на самостійну роботу менше однієї години. Хоча більшість з них розуміє, що 2-3 години самостійних занять це той мінімум, який необхідний сучасному студенту.

Нерегулярність, епізодичність і поверхневність самостійної роботи стали досить поширеним явищем і основною причиною досить низької успішності більшості студентів, які навчаються за індивідуальним графіком (див. табл.1).

Таблиця 1

Час, що відводиться студентами на самостійну роботу, і якість їх учбової праці (у % по групах опитаних)

Час	Від загального числа опитаних	Якість учбової праці (у балах)		
		4-5	3-4	3
До 1 години	33,9	0	38,5	61,5
Від 1 до 2 годин	24,5	14,8	64,0	21,2
Від 2 до 3 годин	19,8	54,3	45,7	0
Від 3 до 4 годин	12,1	71,5	28,5	0
Понад 4 години	9,7	91,6	8,4	0

Основними причинами, що впливають на ефективність самостійної роботи 12,5% опитаних студентів вказали на сімейні обставини; житлові умови (16,1%); відсутність якісних навчально-методичних посібників (53,6%); недостатнє володіння навичками самостійної учбової праці (42,8%); заняття трудовою діяльністю, спортом, улюбленою справою (81,3%); інерцію, ліню (29,5%) тощо.

У процесі дослідження багато студентів відзначали, що для організації повноцінних позааудиторних занять їм частіше всього не вистачає часу, вольових зусиль, умінь планувати свою пізнавальну діяльність, контролю за самостійною роботою з боку викладачів тощо.

Дане положення спонукає деканати і кафедри до пошуку шляхів більш дієвого стимулювання самостійної учбової роботи студентів. Наприклад, в зарубіжній практиці для цього використовують два способи. По-перше, різко підвищуються вимоги викладачів до знань студентів на іспитах, по-друге, прикріплюють студентів до одного з викладачів, який в кінці кожного тижня перевіряє, що студент вивчив і освоїв за цей тиждень, наскільки регулярно він працює [4].

Ми вважаємо, що ефективна модель управління самостійною пізнавальною діяльністю студентів в організаційному плані повинна бути чіткою системою, де тісно взаємодіють деканат, кафедра, студент.

Висновки. На основі проведеного аналізу сучасних уявлень про особливості та зміст пізнавальної діяльності студентів можна сформулювати наступні основні методологічні положення, на базі яких і будується ефективна система її управління:

1. Знання, способи діяльності та критерії оцінок не передаються від викладача до студента в готовому вигляді, а освоюються останнім в результаті активної, поетапної і цілеспрямованої самостійної пізнавальної діяльності.

2. Для забезпечення ефективної пізнавальної діяльності необхідно, щоб студенти мали випереджаюче уявлення про результати цієї діяльності. Викладач до початку процесу навчання повинен побудувати систему задач діяльності, вирішити що повинен знати і вивчити до кінця терміну навчання кожний студент.

3. Методи викладання і навчання визначають якість засвоєних знань і ефективність формування умінь. Відповідно

до цілей навчання викладач повинен створити і забезпечити адекватне функціонування комплексу навчально-методичного забезпечення – системи посібників-керівництв зі всіх тем даної дисципліни з урахуванням діючого навчального плану і кількості годин на її засвоєння.

Ґрунтуючись на висунутих положеннях, ми в системі індивідуалізованого навчання, чітко визначили роль деканату, кафедри і самого студента у формуванні самостійної пізнавальної діяльності.

Деканат складає графіки індивідуалізованого навчання студентів, з визначенням періодів і циклів навчання, термінів контролю за своєчасним і якісним освоєнням учбового матеріалу в процесі аудиторної і позааудиторної самостійної роботи; здійснює матеріально-технічне забезпечення занять; стежить за ефективним чергуванням різних видів занять (лекцій, семінарських і практичних занять), визначає їх трудомісткість і зміну діяльності для підтримки на належному рівні розумової працездатності студентів протягом дня і тижня; веде виховну роботу зі студентами тощо.

Кафедра визначає основні види обов'язкової самостійної учбової роботи, яка повинна виконуватися студентами, як в аудиторний, так і в позааудиторний час, формуючи при цьому цільові установки придбання необхідних знань і мотивацію навчання; організовує консультації викладачів за предметами, що вивчаються; здійснює всі види контролю (поточний, рубіжний, підсумковий); готує навчально-методичні матеріали, адаптовані для самостійного опрацювання (курси лекцій, підбір спеціальної літератури за предметами, що вивчаються, питання для контролю і самоконтролю знань тощо); розробляє комп'ютерні програми для самонавчання студентів; здійснює частково-пошукову і науково-дослідну роботу студентів при підготовці курсових і дипломних робіт; керує педагогічною практикою студентів тощо.

Студент в процесі самостійної роботи готується до майбутньої лекції і працює над конспектами після неї; вивчає необхідний учбовий матеріал до семінарських і лабораторних занять; працює з літературою (монографіями, науковими статтями, підручниками, навчальними посібниками тощо); складає реферати, наукові доклади, звіти про проведені дослідження; готується до заліків, іспитів тощо.

Використання системи взаємодії деканат → кафедра → студент при індивідуалізованому навчанні студентів спонукало значно активізувати самостійну пізнавальну діяльність, як в аудиторній, так і в позааудиторній учбовій роботі і в цілому підвищити якість підготовки майбутнього вчителя.

Література

1. Абылкасымова А.Е. Формирование познавательной самостоятельности студентов-математиков: Дисс... доктора пед. наук. – Алматы, 1995. – 389 с.
2. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерности, основы и выводы. – М.: Высшая школа, 1980. – 368 с.
3. Бабанский Ю.К. Рациональная организация учебной деятельности. – М.: Знание, 1981. – 96 с.
4. Вузовское обучение: Проблемы активации (Бокуть Б.В., Сокорева С.И. и др.). – Минск: Университетское, 1989. – 108 с.
5. Кулагина Г.Н. Формирование у студентов познавательной самостоятельности и активности: Автореф. дисс...канд. пед. наук. – М., 1980. – 16 с.
6. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. – М.: Педагогика, 1981. – 185 с.
7. Махмутов М.И. Проблемное обучение. Основные вопросы теории. – М.: Педагогика, 1975. – 367 с.
8. Polovnikova N.A. O teoreticheskikh osnovah vospitaniya poznavatelnoy samostoyatelnoy v obuchenii shkolnikov. – Kazan: Izd-vo Kazanskogo un-ta, 1986. – 202 s.
9. Pohmelkin V.A. Prichinyi prepyatstvuyuschie sistematicheskoy samostoyatelnoy rabote studentov. V kn.: Voprosy podgotovki spetsialistov v vysshey shkole. – Perm: PLI, uchebnyie zapiski № 255, 1973, vyip. 1. – S. 5-9.
10. Selivanov V.I. Vospitanie voli shkolnika. – 2-e izd., pererab. – М.: Uchpedgiz, 1954. – 207 s.
11. Shamova T.I. Aktivatsiya ucheniya shkolnikov. – М.: Pedagogika, 1982. – 208 s.
12. Shatunovskiy V., Shatunovskaya V., Lyubovin Z. O samostoyatelnoy rabote studentov // Vestnik vysshey shkoloyi. – 1990. – № 1. – S. 63.
13. Yastrebova E.B. Razvitie poznavatelnoy samostoyatelnoy studentov mladshih kursov // Sovetskaya pedagogika. – 1982. – № 11. – S. 75-81.
14. Yanushkevich F. Tehnologiya obucheniya v sisteme vysshego obrazovaniya. – М.: Vysshaya shkola, 1986. – 134 s.

Дзензелюк Д. О.

Житомирський національний агроекологічний університет, м. Житомир

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАСОБАМИ БОРОТЬБИ САМБО

У статті обґрунтовано технологію удосконалення фізичного виховання засобами боротьби самбо у аграрних вищих навчальних закладах України. Доведено ефективність використання засобів боротьби самбо, як альтернативу традиційному змісту занять з фізичного виховання в удосконаленні фізичного розвитку, фізичної підготовленості, стану соматичного здоров'я та рухової активності.

Ключові слова: фізичне виховання, боротьба самбо, студент, навчальний процес, фізичний розвиток, рухова активність.

Дзензелюк Д.О. Пути совершенствования физического воспитания студентов аграрных вузов